

Стаття 1267. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом

1. Частки у спадщині кожного із спадкоємців за законом є рівними.

2. Спадкоємці за усною угодою між собою, якщо це стосується рухомого майна, можуть змінити розмір частки у спадщині когось із них.

3. Спадкоємці за письмовою угодою між собою, посвідченою нотаріусом, якщо це стосується нерухомого майна або транспортних засобів, можуть змінити розмір частки у спадщині когось із них.

Коментар:

1. Дана стаття встановлює презумпцію рівності часток у спадщині спадкоємців за законом.

Принцип рівності часток спадкоємців може бути змінений за усним договором між ними, якщо його предметом є рухоме майно, або за письмовим, нотаріально посвідченим договором, якщо його предметом є нерухоме майно або транспортні засоби.

Згідно абзацу першого пункту 228 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України зміна розміру частки у спадщині проводиться за згодою спадкоємців, які прийняли спадщину, до видачі свідоцтв про право на спадщину. У разі недосягнення згоди зміна розміру часток здійснюється у судовому порядку.

2. Слід звернути увагу на певну невідповідність зазначеної норми, які дозволяють спадкоємцям за законом відступати від принципу рівності часток та ст. 1278 ЦК, яка також встановлює законодавчу презумпцію рівності часток спадкоємців, проте встановлює, що остання може бути спростована лише волею спадкодавця, вираженою у заповіті. У нотаріальній практиці укладення спадкоємцями за законом правочину про зміну розміру частки у спадщині за ст. 1267 ЦК і правочину про поділ спадщини розглядається як окремі юридичні дії.

Таким чином, спадкоємці за законом мають право змінити розмір спадкових часток на підставі окремого договору про це. Водночас змістом договору про поділ є визначення конкретного майна, яке відповідає часткам спадкоємців і належить кожному з них. В договорі про поділ спадщини спадкоємці позбавлені права вказувати про зміну часток у спадщині.

3. Важливо, що істотною перепорою до широкого застосування інституту зміни частки у спадщині спадкоємцями за законом є те, що договір про зміну розміру часток має укладатися до укладення угоди про розподіл спадщини, тому спадкоємці не можуть чітко визначити, яке майно (рухоме чи нерухоме) вони отримують в межах своєї частки в подальшому. Крім того, не визначена форма такого договору у разі включення до складу спадщини майна, яке законом не відноситься ні до рухомого, ні до нерухомого (наприклад, прав вимоги, права на вклад у кредитній установі).

